

РОЗВИТОК ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА ЙОГО СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ.

Мартинець В.В. Ліфиренко О.М.

Фондовий ринок-важлива складова ринкової економіки. В Україні, як і в інших країнах з перехідною економікою, оборот цінних паперів стає однією з основних галузей фінансової сфери, без якої даремно сподіватися на нормальне функціонування складного механізму ринкової економіки.

Словом „фонд” широко користуються для визначення різних за змістом економічних понять, але найчастіше – для визначення суми грошових або матеріальних цінностей, що мають цільове призначення. Так само називають і сукупність цінних паперів. Відтак ринок, на якому обертаються (продаються й купуються) цінні папери, називається фондовим.

Фондовий ринок є структурованим: ринок акцій, ринок облігацій, ринок опціонів тощо. Атрибутами фондового ринку є цінні папери різних типів, видів і різновидів, економічні суб'єкти, ринкова технологія, інфраструктура та ін.

Грошовий ринок (він же фінансовий) складається з двох частин-сфери обороту грошей і сфери обороту цінних паперів у вигляді купівлі-продажу короткотермінових документів. Ринок цінних паперів, у свою чергу складається з фондового ринку (ринку капіталу, інвестиційного ринку) і вже згаданої сфери грошового ринку, що в ній здійснюється оборот короткотермінових цінних паперів, яку можна розглядати як складову одночасно обох ринків.

Поява акціонерних товариств сприяла виникненню нового виду цінних паперів-акцій. Бурхливий розвиток акціонерних компаній, конкурентна боротьба і монополізація промисловості потребували додаткових джерел фінансування. У результаті структура фіктивного капіталу поповнилася третім елементом-приватними облігаціями. У цей період осередком обігу цінних паперів стає фондова біржа. Державно-монополістичний капіталізм посилює зв'язок фіктивного капіталу з кредитно-фінансовими установами, банки стають посередниками у позабіржовому обороті. Емісія державних облігацій збільшується. Відбувається подальше накопичення фіктивного капіталу. Розвиток його ринків розширює самостійність цінних

паперів, що призводить до різкого відриву ринкової вартості цих інструментів від балансової.

Вітчизняна фондова практика почалася із розширення випуску державних облігацій. Останні разом зі змінами, внесеними в механізм господарювання на рівні низової ланки, стали потужним поштовхом для розвитку ринку цінних паперів. Відбулася диверсифікація попиту на позикові ресурси і гостро постала проблема пошуку нових форм пропозиції кредитних коштів. Тобто об'єктивно виникла необхідність розширення практики випуску цінних паперів. Проте необхідність не означає автоматичного розвитку.

Розвиток господарського та державного кредитів становить економічну основу формування ринку цінних паперів. Учасники господарського обороту самостійно вибирають суб'єкти кредитно-фінансової угоди.

Розвиток господарського та державного кредитів становить економічну основу формування ринку цінних паперів. Учасники господарського обороту самостійно вибирають суб'єкти кредитно-фінансової угоди. Отже, конкуренція на ринку кредитно-фінансових послуг зростає, що стимулює функціонерів цього ринку до ефективнішої діяльності для збільшення прибутковості.

Первинний ринок цінних паперів (емісія та розміщення нових випусків), створюючи фундамент фондового обігу, не є фінансово привабливим для суб'єктів ринку. Придбання права власності (купівля акцій), погашення бюджетного дефіциту (випуск державних позик) або облігаційне кредитування (випуск суб'єктами господарювання облігацій) — усі ці процеси містять у собі певний потенціал, що реалізується тільки тоді, коли здійснюється купівля-продаж цінних паперів, тобто коли функціонує вторинний ринок. Відсутність вторинного обігу (умови української дійсності) позбавляє цінні папери найважливішої їхньої властивості-ліквідності, що дає змогу цим інструментам брати участь у перерозподілі ресурсів у економіці, регулюванні процесів переміщення фінансових ресурсів між галузями.

Ринок цінних паперів розширює можливості використання тимчасово вільних коштів підприємств і населення, спрямування їх на виробничі цілі, створює умови для гнучкого переливу капіталу та насичення фінансовими ресурсами різноманітних галузей і сфер народного господарства. Слід зазначити, що наявність тимчасово вільних коштів, що потребують ефективного вкладення — один із елементів розвинутої ринкової економіки, де фондовий ринок досяг найбільшого ступеня розвитку, проте залишається чутливим до економічних і політичних ажіотажів.